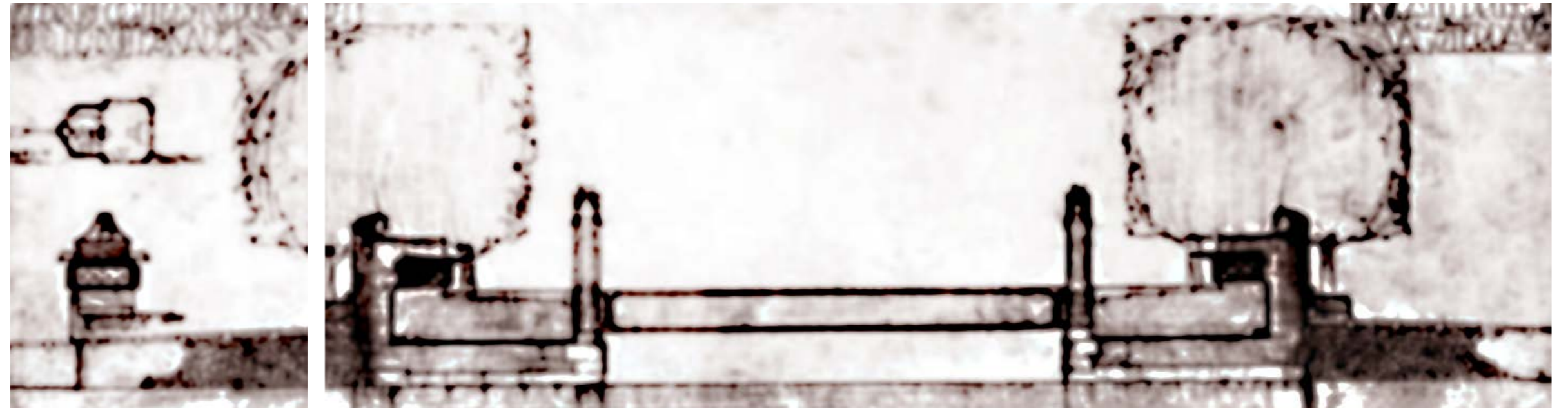

HOUTHAVENS ERIDANOS

Studie naar brug nr 276 van Pieter Lodewijk Kramer ca 1930

© 2021

www.vharch.nl
www.parklaan.nl
www.pauldekort.nl

verbindingen tussen verleden en toekomst

Parklaan
Landschapsarchitecten

VH
verburg hoogendijk architecten

Paul de Kort
beeldend kunstenaar

Verburg Hoogendijk Architecten / Parklaan Landschapsarchitecten / Paul de Kort Beeldend Kunstenaar

OOSTERTOEGANG

De Oostertoegang, ook bekend als brug nr. 276 is gebouwd in 1930 naar een ontwerp van **architect Piet Kramer**. De hefbrug overspande de **Oostertoegang** naast het Centraal Station in Amsterdam. In 2005 moest de brug wijken voor de aanleg van de tramlijn naar IJburg. Na een reconstructie markeert brug nr. 276 vandaag de 'oostertoegang' naar de nieuwe uitbreidingswijk Houthavens.

Ondanks de robuuste functionaliteit van de vier heftorens klinkt in de vormgeving van deze brug de expressionistische beeldtaal door van de Amsterdamse School, waar Piet Kramer een vooraanstaand vertegenwoordiger van was. Hiermee legt de Oostertoegangsbrug een **symbolische verbinding** tussen de stijlvolle architectuur van de Spaarndammerbuurt en de functionele taal van de voormalige Houthavens.

De 14 nieuwe bruggen voor Houthavens moeten om die reden een sobere functionaliteit koppelen aan een stijlvolle vormgeving, met oog voor detail en gevoel voor materialiteit, intimiteit en sfeer.

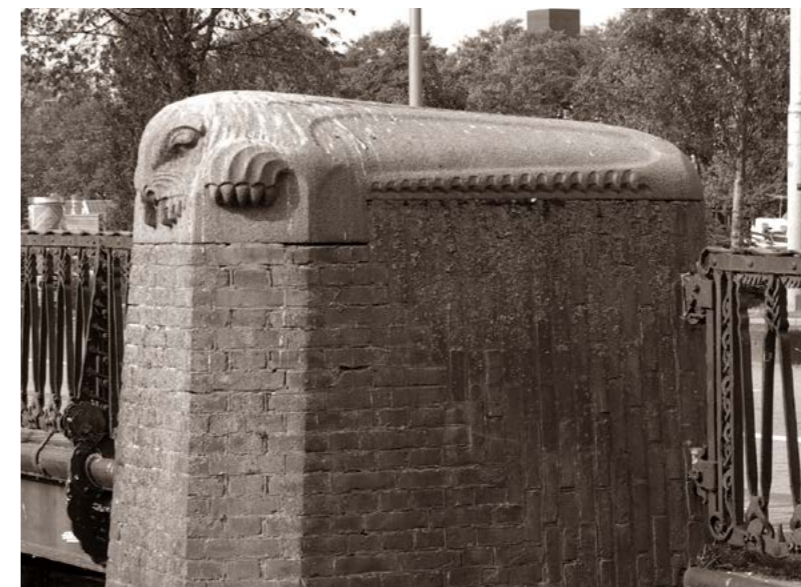
De expressieve heftorens aan de Weespertrekvaart zijn identiek aan de Oostertoegangsbrug

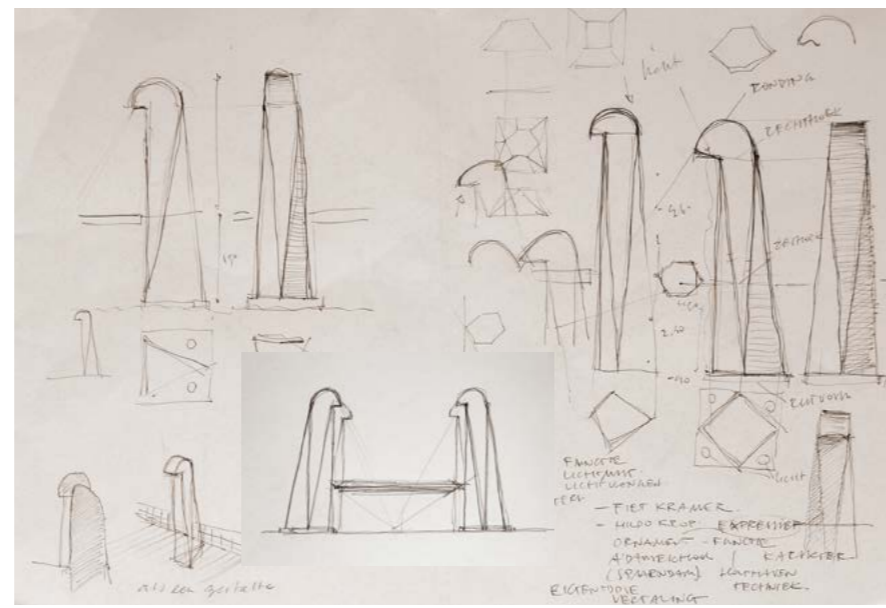
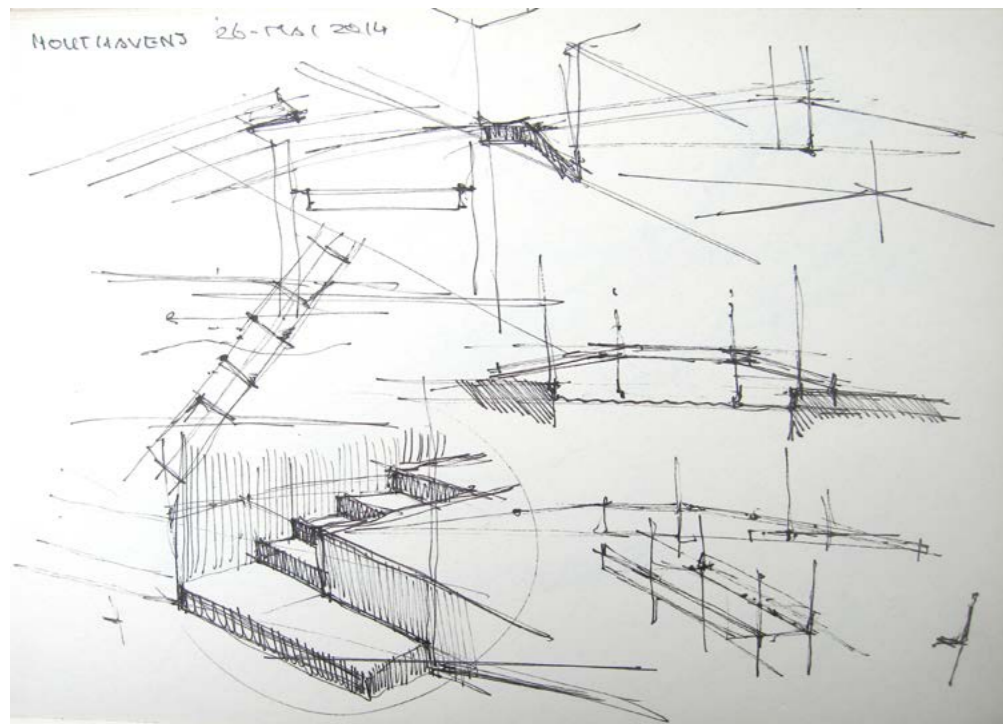

Brug 400 over het Amstelkanaal is een klassiek voorbeeld van een Kramerbrug in de stijl van de Amsterdamse school. Kenmerkend aan de Kramerbruggen is dat zij tevens werden ontworpen als prettige verblijfsplaatsen. Er is veel oog voor detail, vaak ruimte voor bankjes, kleine pleintjes en aandacht voor groen.

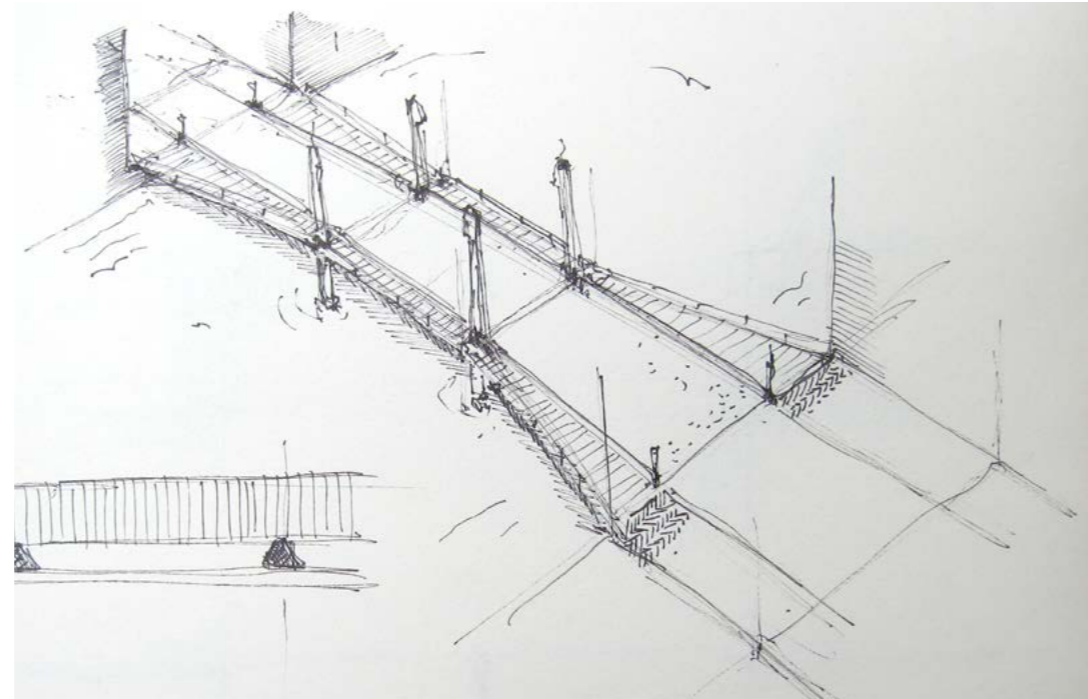
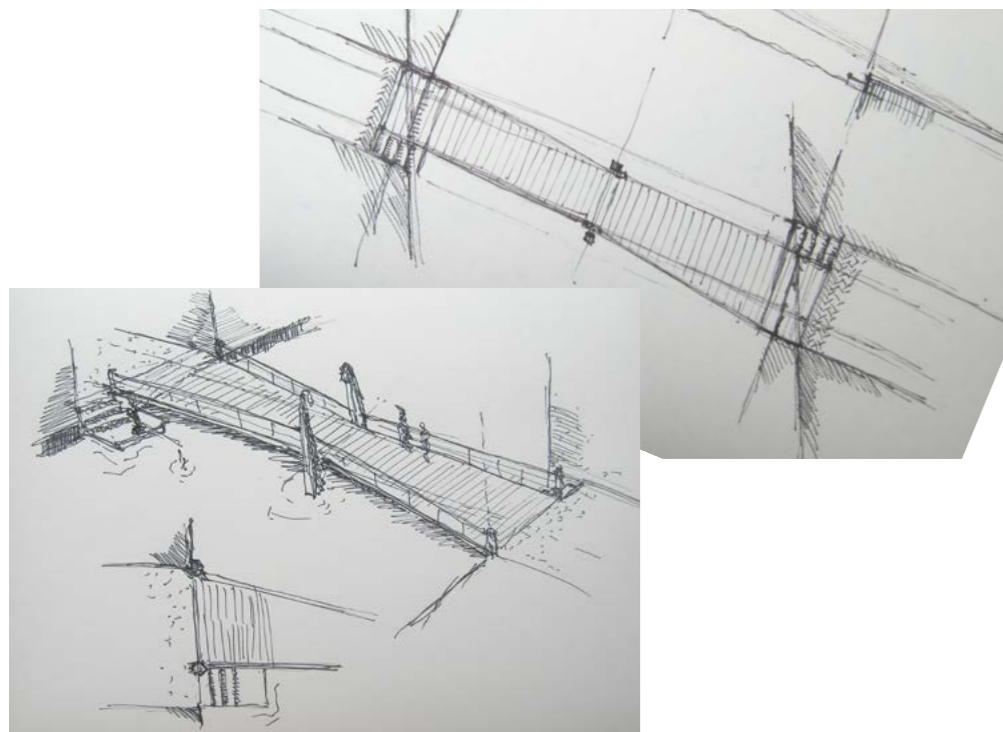
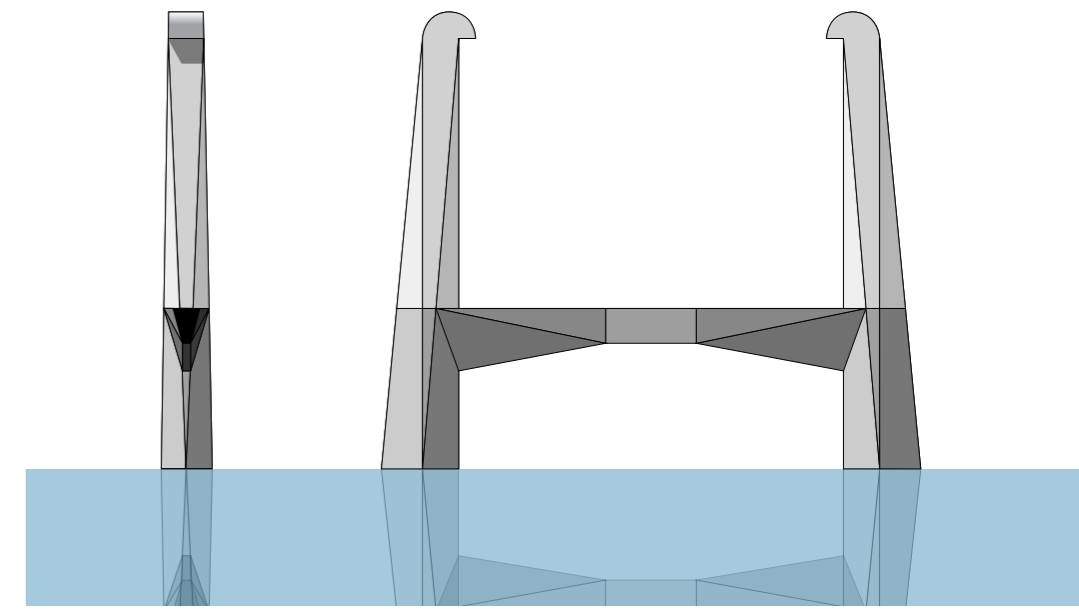
De Oostertoegangsbrug of Brug nr. 276

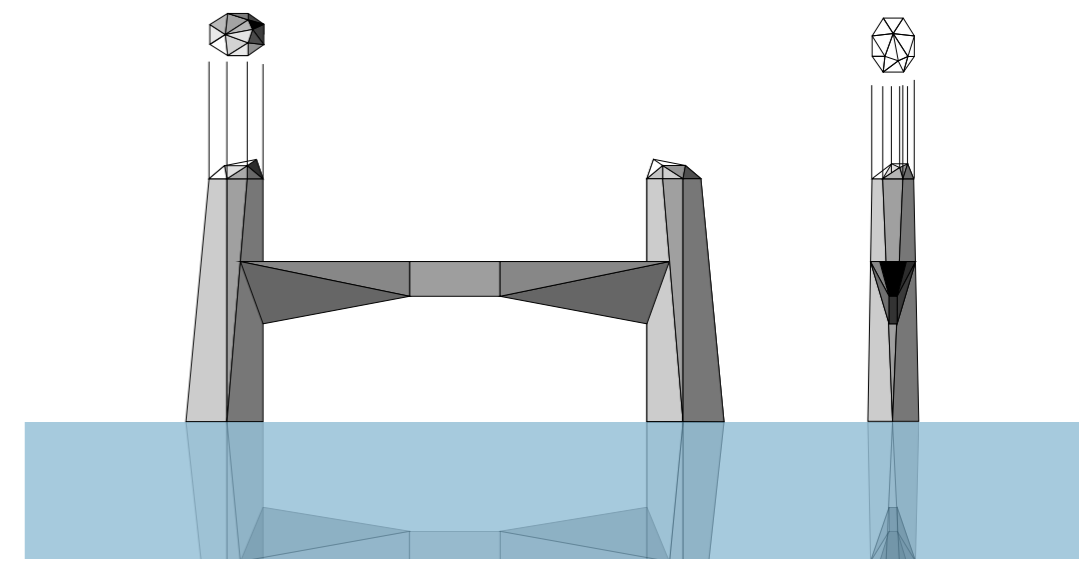

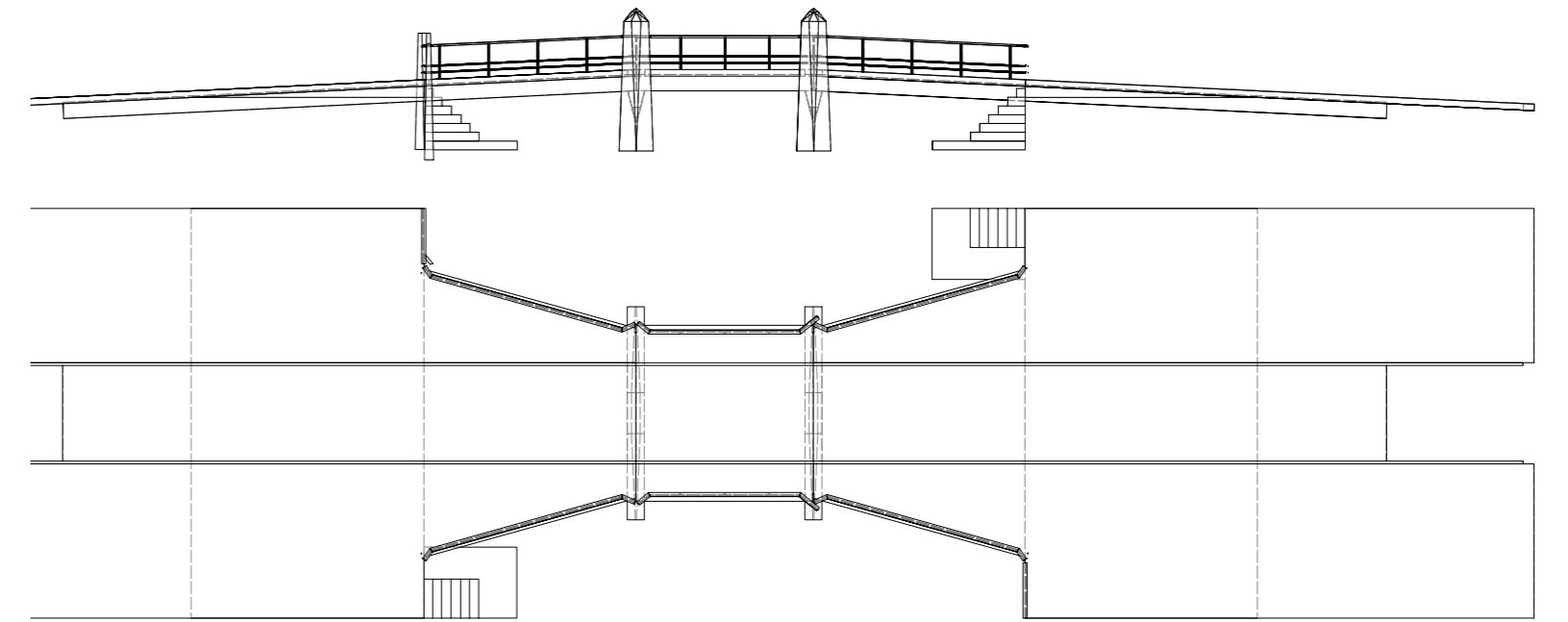
VARIANTEN OP EEN THEMA

Naast de gereconstrueerde **Oostertoegangsbrug** verbinden nog drie van de nieuwe bruggen Houthavens met haar directe omgeving. Deze drie bruggen krijgen markante pylonen die op een eigentijdse manier verwijzen naar de heftorens van de Oostertoeegang.

De bruggen die de eilanden onderling verbinden zijn verwant aan de binnenstedelijke Kramerbruggen. De gefacetteerde vormgeving vangt en concentreert het zonlicht. De diamantvormige koppen verwijzen naar de ornamentiek van de klassieke Kramerbruggen.

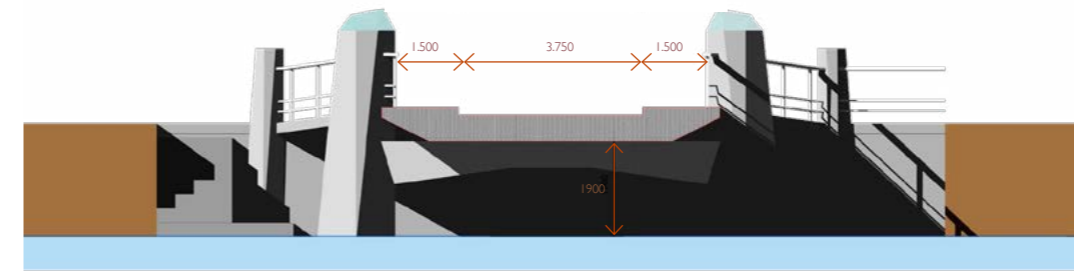

Brugtype A1: 8 verkeersbruggen met overspanning van 18 meter, breedte 6,75 meter, doorvaartprofiel 1,90 x 5,00 meter

Aanzicht verkeersbruggen (type A1)

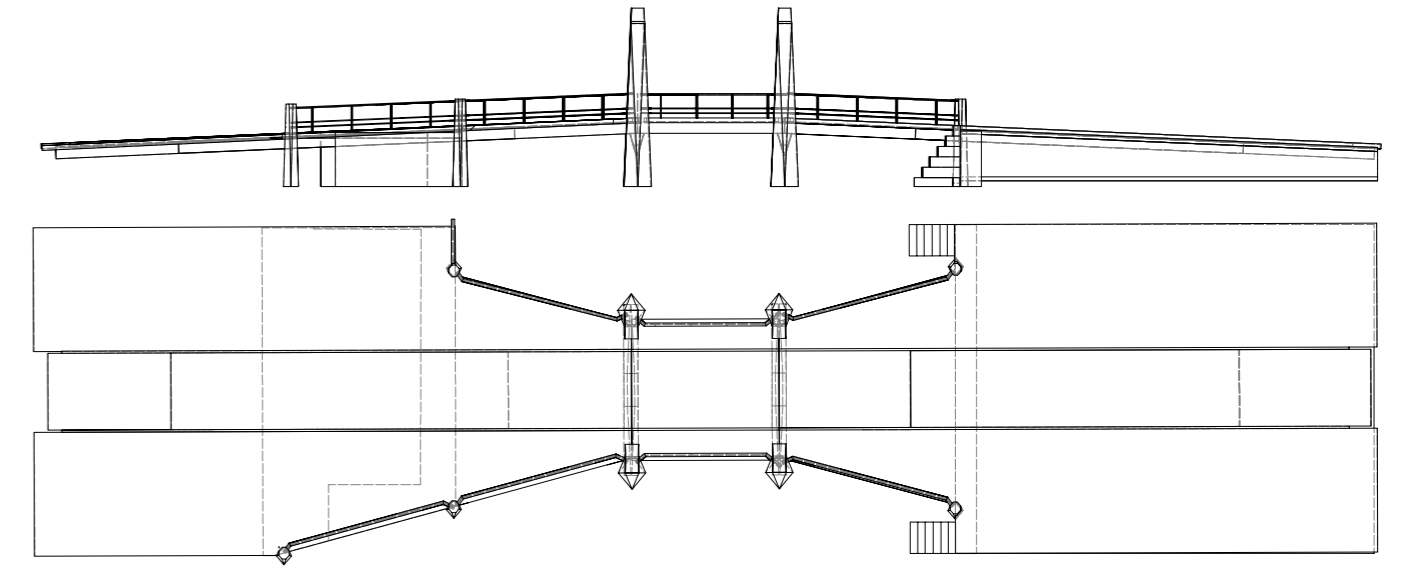

Doorsnede verkeersbruggen (type A1)

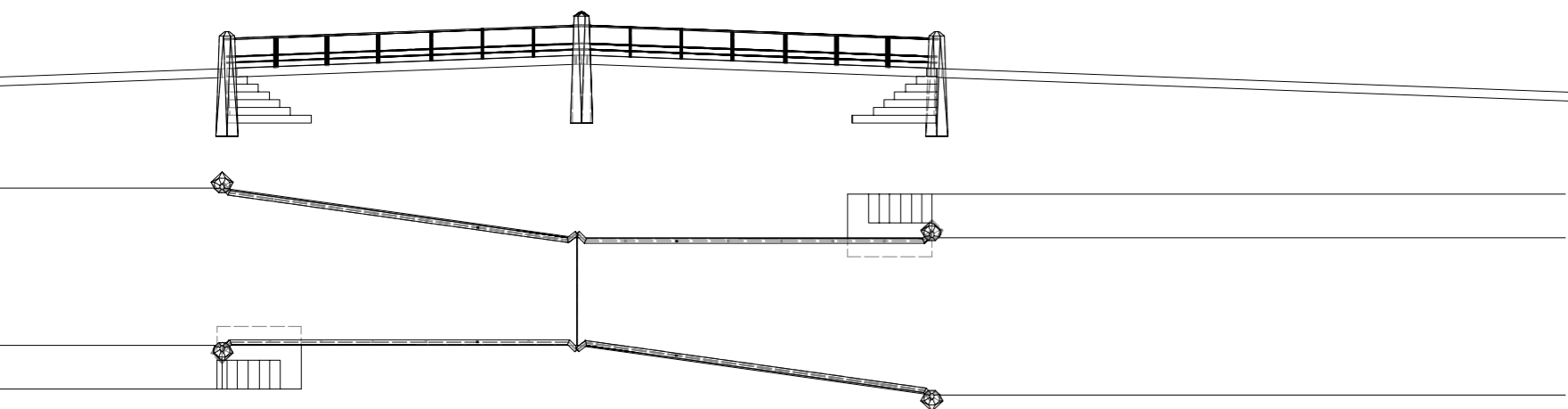

Verkeersbrug met pylonen in aanbouw

Brugtype A2: verkeersbrug met overspanning van 20 meter, breedte 8,50 meter, doorvaartprofiel 2,50 x 5,00 meter

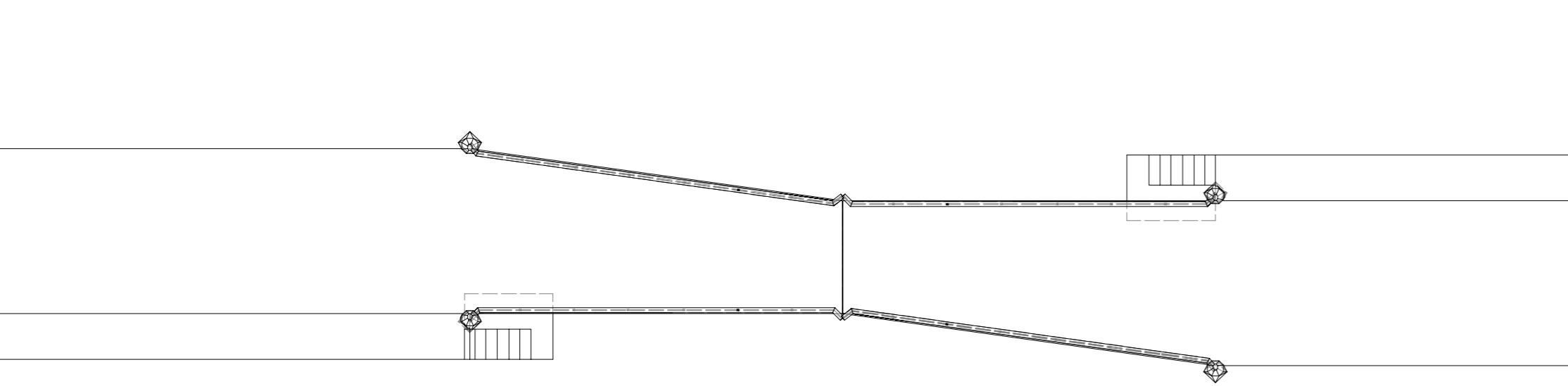

Brugtype BI: 3 voetgangersbruggen met overspanning van 20 meter, breedte 3 meter, doorvaartprofiel 1,90 x 5,00 meter

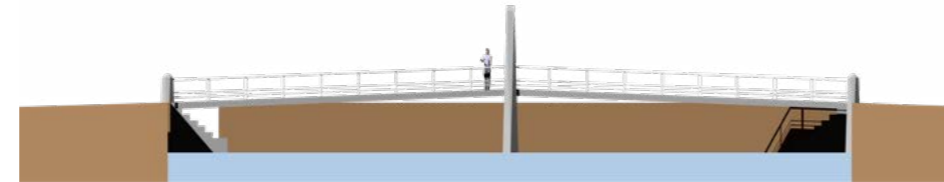

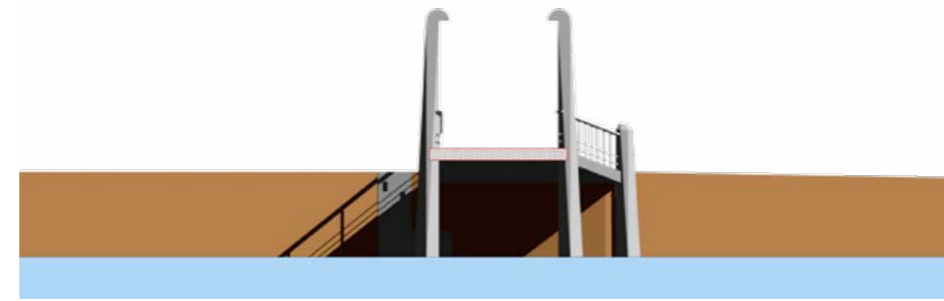
Brugtype B1: voetgangersbrug

Brugtype B2: voetgangersbrug met overspanning van 20 meter en 3 meter breed, doorvaartprofiel 1,90 x 5,00 meter

Aanzicht voetgangersbrug (type B2)

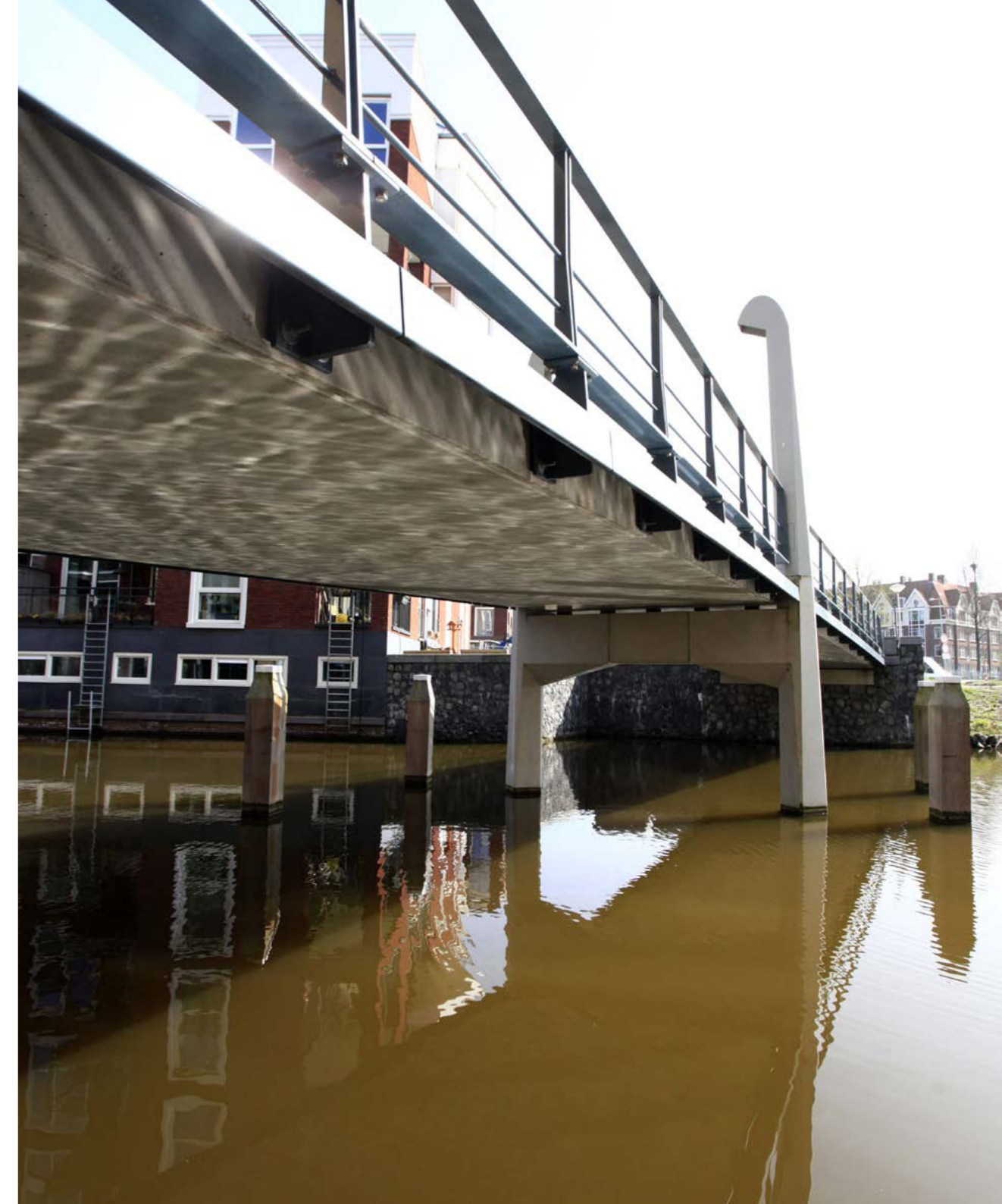

Doorsnede voetgangersbrug (type B2)

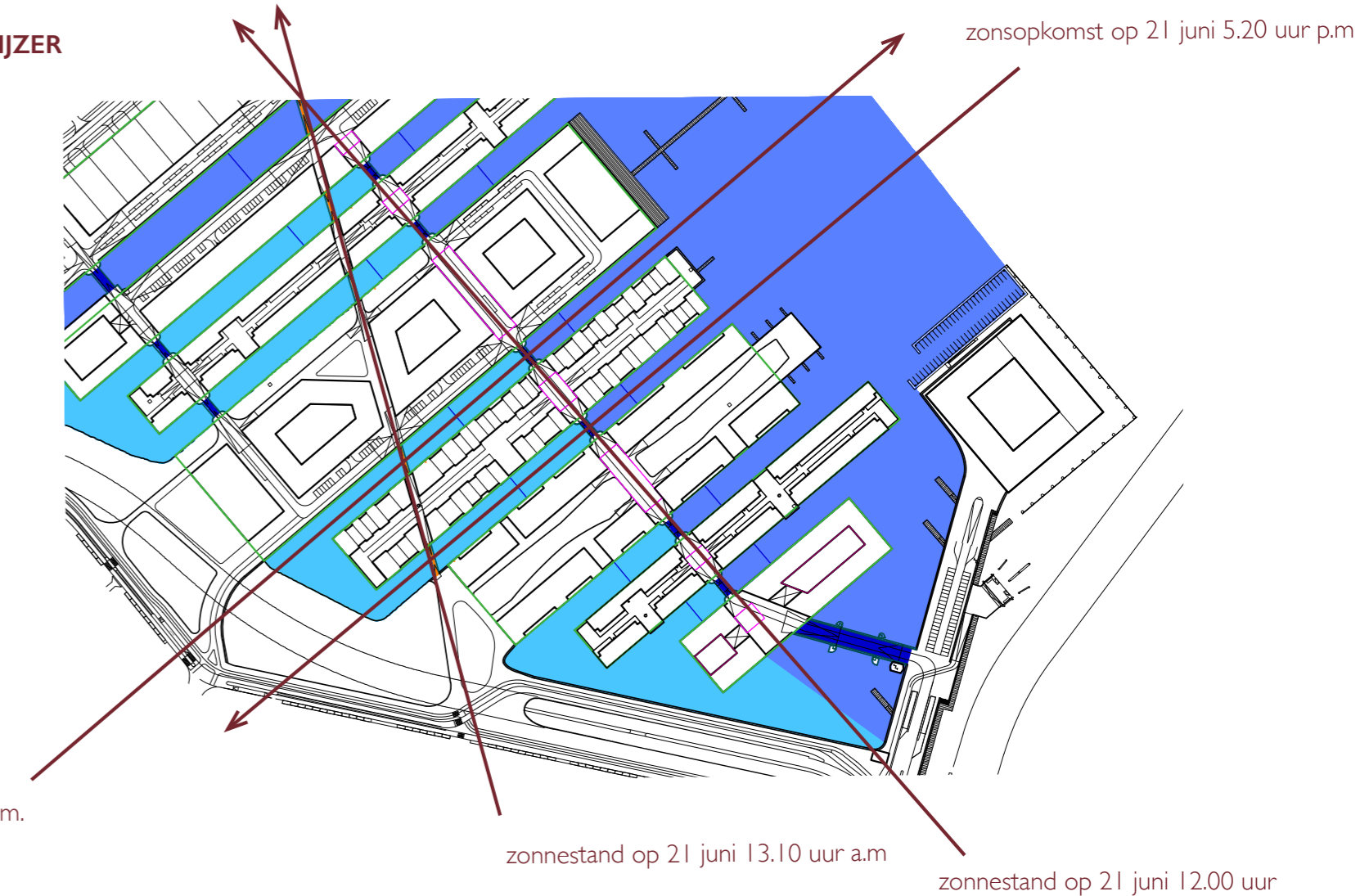
Brugtype B2: voetgangersbrug

HOUTHAVEN ALS ZONNEWIJZER

zonnestand op 21 juni 15.40 uur a.m.

Door haar ligging aan het IJ heeft De Houthaven de potentie uit te groeien tot hét podium voor het internationaal vermaarde **Hollandse Licht**. Het toeval wil dat op de langste dag van het jaar 21 juni de zon exact in het verlengde van de grachten van Houthaven opkomt. Precies om 12.00 uur (zomertijd) staat de zon in het verlengde van de straten die haaks staan op de grachten. De grachten leiden het zonlicht de wijk in. De kades mogen het licht daarom nergens hinderen of tegen houden, bijvoorbeeld door uitstekende bruggenhoofden. De kades zijn recht en ononderbroken en bij de bruggen laten wij de kades hier en daar zelfs iets terug vallen om plaats te bieden aan plekje aan het water, zoals Piet Kramer dat ook zou hebben gedaan. Dit zijn plekken waar je als bewoner heel dicht aan het water kunt verblijven en waar je zicht hebt op de onderconstructie van de bruggen. Je kunt hier met een drankje aan het water zitten of in de winter je schaatsen onderbinden.

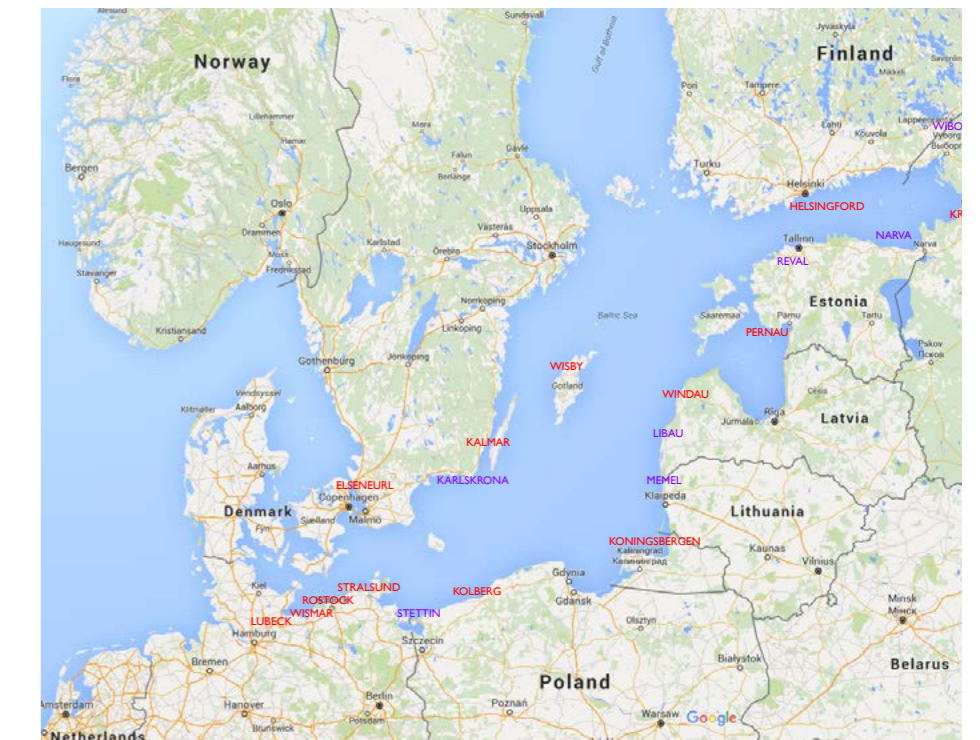

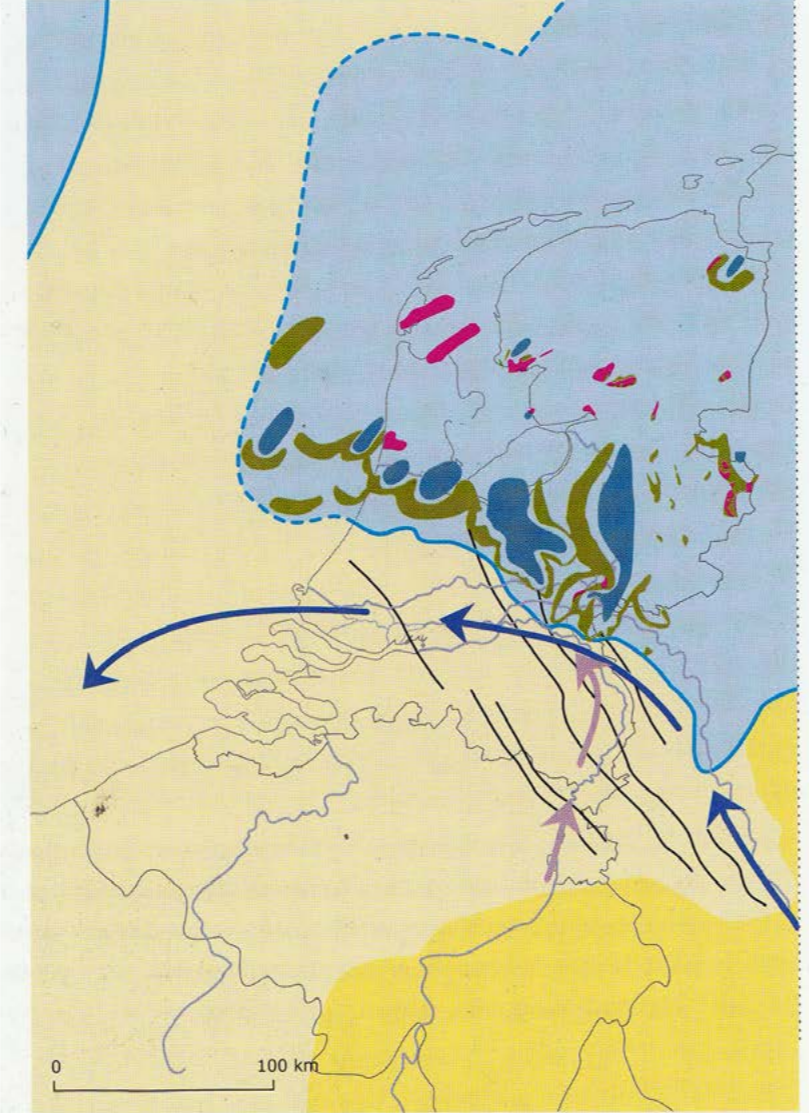
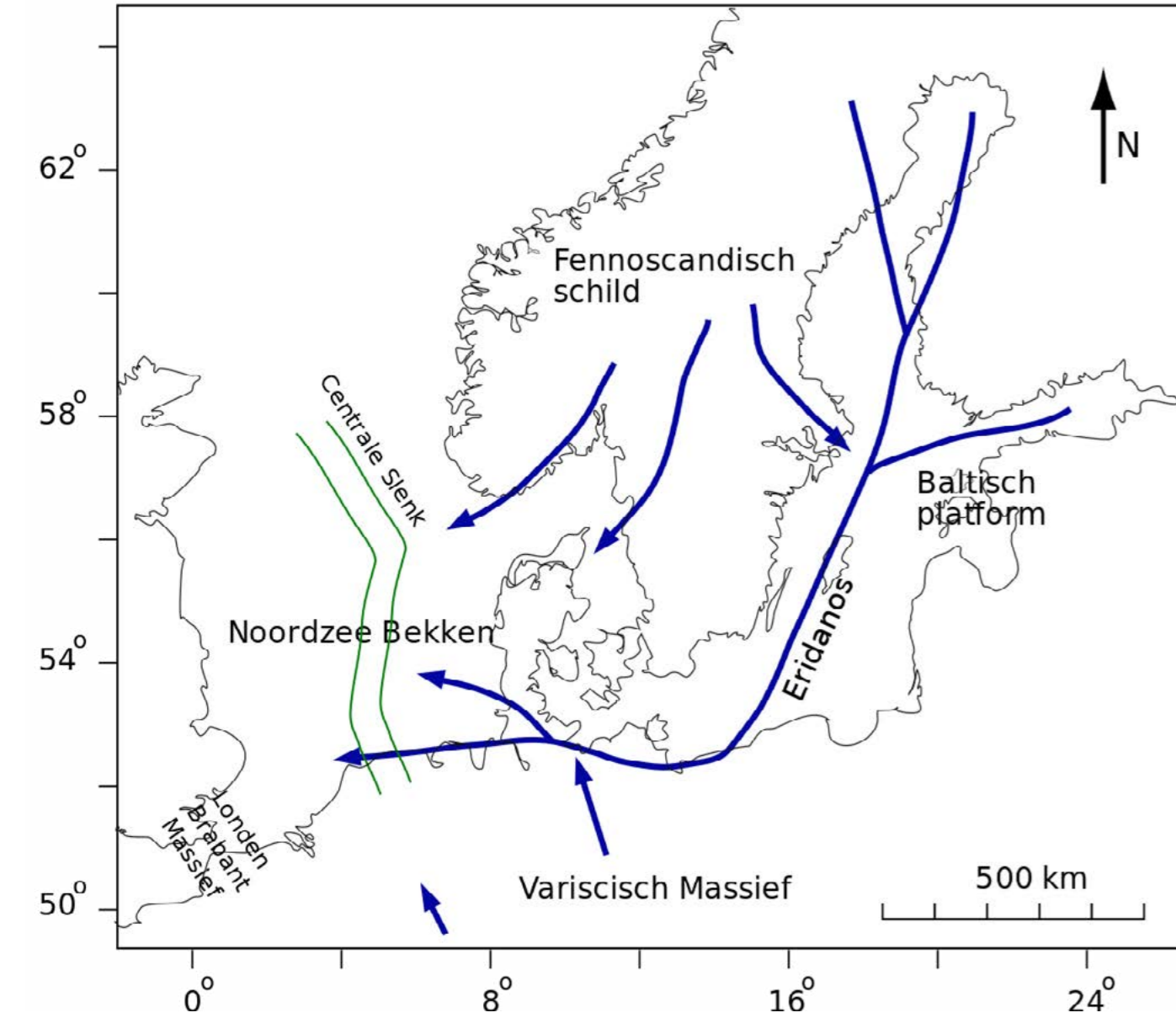
Geïnspireerd op de klassieke Kramerbruggen dragen de koppen van de lage pijlers die 11 van de 14 bruggen sieren ornamenten. Deze ornamenten zijn op hun beurt weer geïnspireerd op de kunstwerken van beeldhouwer Hildo Krop, waar Kramer veel mee samenwerkte. Als logische voortzetting van de vormtaal van de architectuur van de pijlers zijn de ornamenten gefacetteerd en diamantvormig.

KUNST IN HOUTHAVEN

Kunst in de publieke ruimte dient per definitie 'site specific' of 'plaatsbepaald' te zijn. Hiermee bedoelen wij dat het kunstwerk, de locatie én het onderliggende landschap onlosmakelijk met elkaar verbonden hoort te zijn, zowel letterlijk als figuurlijk, gelaagd in betekenissen.

De 14 bruggen in Houthaven zijn vernoemd naar havensteden rond de Oostzee en de Baltische Zee. Hier kwamen in de 17e en 18e eeuw de boomstammen vandaan ten behoeve van de heipalen voor de grote uitbreidingen van de stad. In Houthaven werden de stammen 'gewaterd' en verhandeld.

De maximale verbreiding van het landijs in Nederland gedurende het Saalien.

- glaciële bekkens
- stuwwallen
- stuwwallen en ruggen, bedekt met keileem
- breuk
- ← Rijn
- ← Maas
- maximale landijsverbreiding

ERIDANOS

Eridanos is Grieks voor 'Barnsteenrivier'. Dit was de mythologische benaming voor een rivier die in het gebied van de huidige Oostzee zou hebben gestroomd.

Barnsteen is gefossiliseerd hars dat miljoenen jaren geleden uit naaldbomen is 'gebloed', onder andere in het gebied rond de Oostzee en de Baltische Zee

In de ijstijd heeft het landijs dat zich vanuit het Oostzeegebied naar het zuidwesten verplaatste zeker ook stukjes barnsteen meegevoerd. De begrenzing van het landijs liep, vertaald naar de huidige topografie, tot de lijn Haarlem-Nijmegen. Het landijs heeft dus ook ter hoogte van Amsterdam barnsteen in de bodem afgezet.

Een van de glaciële bekkens die vlak boven het huidige Amsterdam lag heeft geleid tot het ontstaan van het OerIJ, een brede getijdengeul met open verbinding naar de Noordzee. Het huidige IJ, waar Houthaven direct aan grenst, is nog een stille getuige van dat voormalige OerIJ.

De boomstammen die in de 19e en begin 20e eeuw vanuit de Oostzee en de Baltische Zee naar de Houthavens zijn vervoerd ten behoeve van de fundatie van de nieuwe wijken zoals Oud-Zuid en de Pijp zijn dus verre familie van de bomen waaruit lang geleden het hars is gebloed.

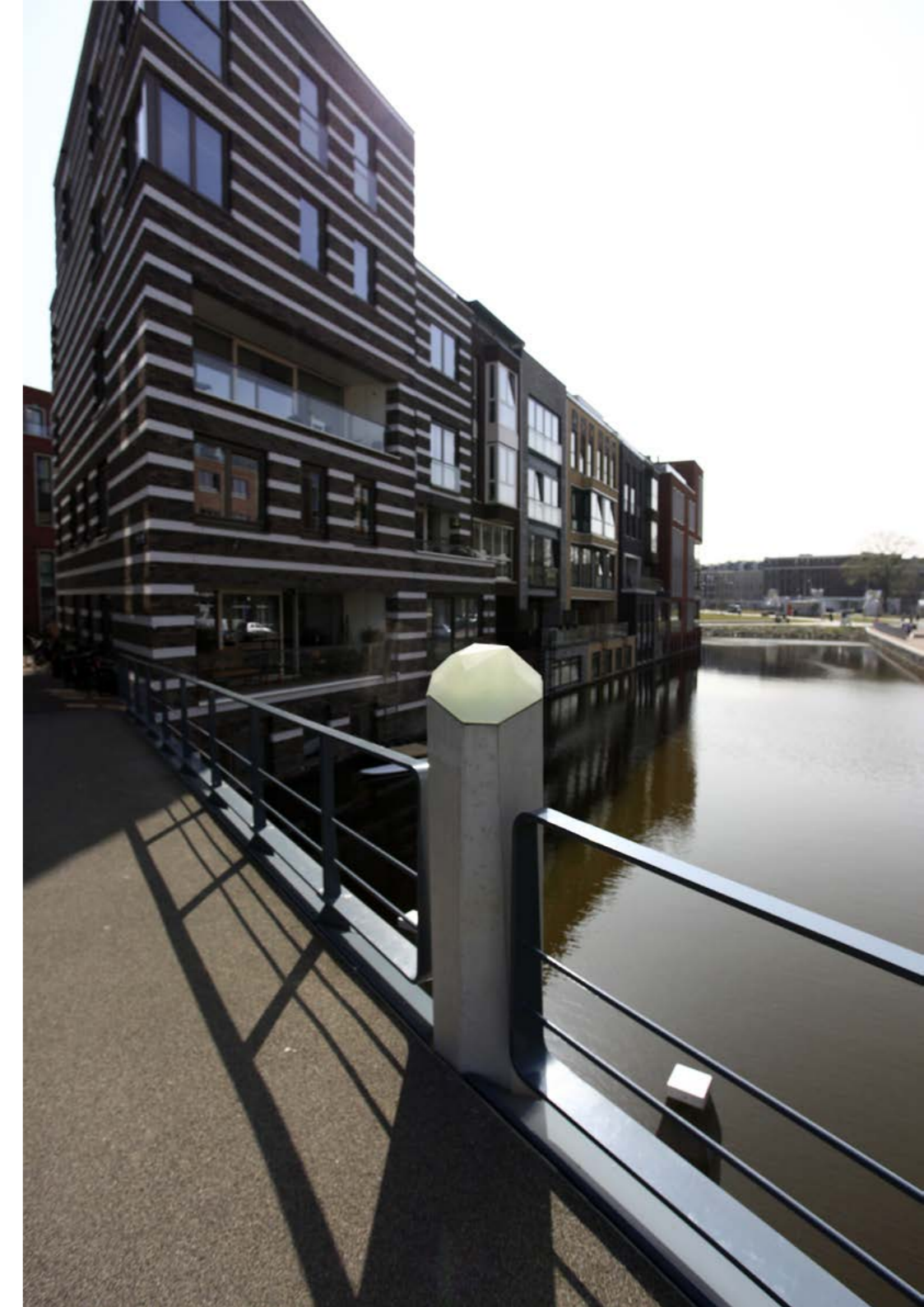

In de glasheldere ornamenten zitten hier en daar amberkleurige objectjes ingekapseld, als 'gefossiliseerde hars' of barnsteen.

BARNSTEEN

Barnsteen blijkt dé link te zijn met de geologische, culturele en industriële geschiedenis van het landschap waar vandaag Houthavens wordt ontwikkeld.

De gefacetteerde vorm van de ornamenten komt direct voort uit de veelhoekige vorm van de brugpijlers. Ze bestaan uit massief glas in verschillende soorten. Door deze materiaalkeuze verwijst het naar het landschap dat gedurende de ijstijden tot hier is opgestuwd. Het glas is soms mat, soms gepolijst, soms transparant, soms opaak. Hier en daar zijn luchtbelletjes ingesloten in het glas. In enkele glasheldere objecten zitten kleine, amberkleurige objectjes ingekapseld, als 'gefossiliseerde hars', barnsteentjes.

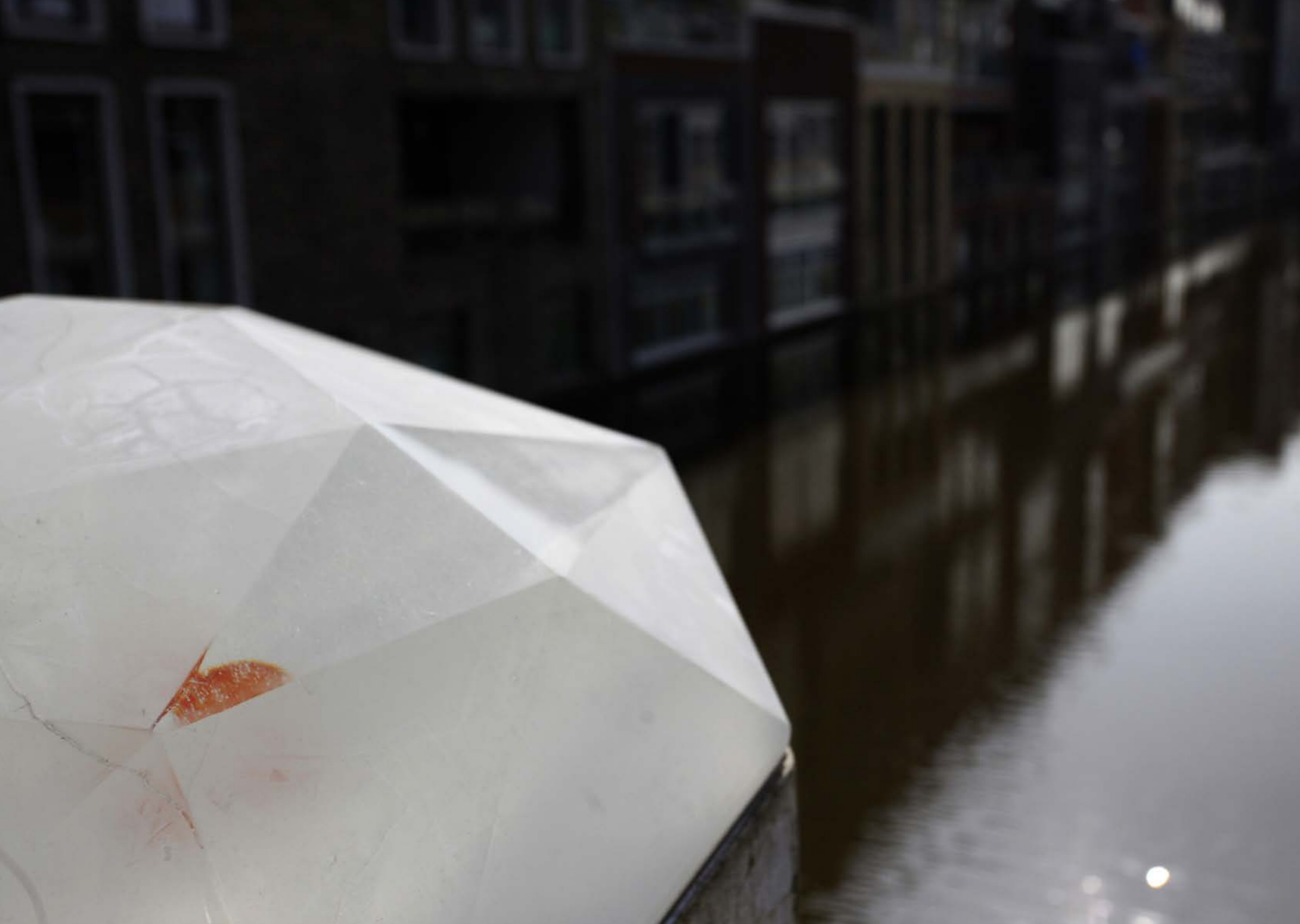

Het massieve glas refereert naar het landijs dat gedurende de ijstijden tot hier werd opgestuwd

De gefacetteerde vorm van de ornamenten komt direct voort uit de veelhoekige vorm van de brugpijlers

De ornamenten zijn soms mat, soms gepolijst, soms transparant, soms opaak. Hier en daar zitten kleine luchtbelletjes ingesloten in het glas